

თეიმურაზ ფანჯიკიძე

შამი ნკრევისა და უზუნურებისა

(ამბავი იმისა, თუ როგორ გააუქმეს განათლების ნაციონალმა „რეფორმატორებმა“ თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში რელიგიათმცოდნეობის კათედრა, როგორ დახურეს რელიგიათმცოდნეობის და თეოლოგიის სპეციალობები)

ჟურნალ „სამი საუნჯის“ 2013 წლის №3 ნომერში სათაურით „განათლების ავბედითი რეფორმა საქართველოში“ უკვე ვწერდი იმ საშინელ შედეგებზე, რაც მოიტანა ნაციონალების მიერ დაგეგმილმა, სააკაშვილის და ლომაიას მიერ პრაქტიკულად განხორციელებულმა განათლების რეფორმამ.

ერთმნიშვნელოვნად აღვნიშნავდი, რომ ამ მახინჯად ჩატარებულმა რეფორმამ მნიშვნელოვნად დაანგრია ჩვენი განათლების სისტემა, დასცა მისი დონე. სწორედ მისი შედეგია, რომ დღევანდელ სკოლადამთავრებულთა დიდ ნაწილს არ შეუძლია გამართულად მეტყველება, საკუთარი აზრის ჩამოყალიბება და გადმოცემა, მით უმეტეს, კვალიფიციური წერა. უმაღლესი სასწავლებლების პროფესორ-მასწავლებლები ხშირად აწყდებიან ისეთ ფაქტებს, როდესაც ახალგაზრდები სრულიად უბრალო ამბის თხრობისას, ან სასწავლო ტექსტის გადმოცემისას ბრკოლდებიან, უმწეოდ იქნევენ ხელებს და შეკითხვის დასმას, ან ტესტს ითხოვენ, რათა სწორი პასუხი შემოხაზონ.

ასეთია შედეგი ნაციონალების მიერ ჩატარებული, უსირცხვილოდ წარმატებულად გამოცხადებული და გაპიარებული განათლების რეფორმისა, რომელმაც ბევრი სხვა უბედურებაც მოიტანა და მრავალი ადამიანი იმსხვერპლა.

სავალალო ისაა, რომ ეს უკუღმართი პროცესი ხშირად იყო ამო-

ფარებული ე.წ. „ოპტიმიზაციის“ პროცესს, რაც რეალურად გამოიხატა მთელი რიგი სკოლების დახურვაში, ცალკეული სპეციალობებისა და დარგების გაუქმებაში, პროფესორ-მასწავლებელთა რიცხვის მკვეთრად შემცირებაში, რამაც, საბოლოო ჯამში, ყველასათვის გაუსაძლისი პირობები შექმნა და მიიმე შედეგები გამოიწვია.

ანბანური ჭეშმარიტებაა, რომ შორსმხედველმა და თავმოყვარე, საკუთარ ხალხზე მზრუნველმა მთავრობამ, სხვა მნიშვნელოვან პრობლემებთან ერთად მომჭირნეობა, უწინარესად, საზოგადოებრივი ყოფის ორ ასპექტთან მიმართებაში არ უნდა გამოიჩინოს; ესენია: მომავალი თაობის აღზრდა და ხალხის ჯანმრთელობის დაცვა. თუკი სახელმწიფოს უნდა, რომ საერთოდ მომავალი ჰქონდეს, არ შეიძლება ასეთ უღირს მდგომარეობაში ამყოფოს მასწავლებელი და ექიმი. სამწუხაროდ, ორივე ეს პროფესია ჩვენს ქვეყანაში, უმნიშვნელო გამონაკლისის გარდა, უმძიმეს პირობებშია. შესაბამისად, შედეგებიც სათანადო და სავალალოა.

გული გისკდება, როცა დღეს რეფორმირებულ უმაღლეს სასწავლებლებში განათლებამიღებულ ახალგაზრდებს ხედავ, რომლებიც საბაზრო ეკონომიკის ვერანაირ მოთხოვნას ვერ აკმაყოფილებენ, მით უმეტეს, ისინი გამოუსადეგარნი არიან საერთაშორისო ბაზრისათვის. ეს ხომ ერის უიმედოდ ჩამორჩენას და უკან სვლას მოასწავებს. ისიც კარგადაა ცნობილი, რომ ჩამორჩენილ ქვეყნებს და მის მოსახლეობას არაფერ სწყალობს, მათ დაუნდობლად ჩაგრავენ და უმოწყალოდ ამცირებენ შინ თუ გარეთ.

ამიტომაც გარბის მშობლიური ქვეყნიდან ყველა, ვისაც კი ამის ოდნავი საშუალება აქვს, რა ხერხსა და საშუალებას არ მიმართავს, რომ ეს მშვენიერი, ღვთისგან ბოძებული მიწა დატოვოს და სრულიად უცხო ქვეყანას შეეხიზნოს. სხვა შემთხვევაში რას უწუნებენ საქართველოს? რა უნდათ ამ მიწიერ სამოთხეში დაბადებულ ადამიანებს ავსტრალიაში, აფრიკაში ან ახალ ზელანდიაში, სხვა უფრო ახლო ქვეყნებზე რომ არაფერი ვთქვათ. განა იმისთვის არ მოღვაწეობდნენ თავდადებით ჩვენი სახელოვანი მეცნიერები: ივანე ჯავახიშვილი, პეტრე მელიქიშვილი, შალვა ნუცუბიძე, აკაკი შანიძე, კორნელი კეკელიძე, ივანე ბერიტაშვილი, გიორგი ჩუბინაშვილი და სხვები, რომ ქართველებს ადგილზე, მშობლიურ ენაზე ჰქონოდათ საშუალება ხარისხიანი და საფუძვლიანი განათლების მიღებისა. მათ თითქმის შეუძლებელი შეძლეს და მიზანსაც მიაღწიეს, რომ მათ მიერ დაარსებული უნივერსიტეტი სათანადო სიმაღლეზე ყოფილიყო,

მისი კურსდამთავრებულები აქვე დასაქმებულ იყვნენ დ სარგებელი მოეჭანათ არა მარტო თავიანთი თავისთვის, არამედ სამშობლოსთვისაც. ვაი, რომ დღევანდელ უნივერსიტეტზე ამას ვერ ვიტყვით.

ახლა, მინდა მოგითხროთ ერთი მტკივნეული ისტორია, რომელიც განათლების რეფორმას უკავშირდება; ამბავი იმისა, თუ როგორ გააუქმეს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დიდი მონდომებით და რუდუნებით შექმნილი რელიგიათმცოდნეობისა და ეთიკის კათედრა, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ილია II-ის ლოცვა-კურთხევით გახსნილი და პირადად დალოცვილი რელიგიათმცოდნეობის და თეოლოგიის სასწავლო დარგები, რომლებიც თსუ-ის ფილოსოფიის ფაკულტეტის შემადგენლობაში შედიოდა.

დარგის მოკლე ისტორია

1961 წელს იმდროინდელი საბჭოთა კავშირის მთელი მასშტაბით უმაღლეს სასწავლებლებში შემოღებულ იქნა მეცნიერული ათეიზმის საგნის სწავლება. სახელმწიფო უნივერსიტეტებში და სხვა დიდ სასწავლო დაწესებულებებში შეიქმნა მეცნიერული ათეიზმის კათედრები, რომელთა მიზანი, ისევე როგორც იმ პერიოდში შემოღებული ბევრი სხვა სასწავლო საგნისა, მდგომარეობდა საბჭოთა იდეოლოგიის გაძლიერებაში, კომუნისტური მრწამსის დამკვიდრებასა და გამყარებაში. იმდროინდელი იდეოლოგების აზრით, არანაირად არ შეიძლებოდა ყურადღების გარეშე დარჩენილიყო ადამიანთა სულიერი ცხოვრება. აქცენტი კეთდებოდა ახალი საზოგადოების მშენებელი, აქტიური მოქალაქის აღზრდაზე, მატერიალური და ათეისტური მსოფლმხედველობის დანერგვაზე, რომელიც საფუძველშივე გამორიცხავდა რელიგიურ მსოფლმხედველობას, მიზნად ისახავდა რელიგიური გადმონაშთების აღმოფხვრას, რომელიც სიბნელისა და უშეცრების წყაროდ მოიაზრებოდა, და მეცნიერული სულისკვეთების დამკვიდრებას.

საბჭოთა საზოგადოება თვლიდა, რომ რაც უფრო სწრაფად გათავისუფლდებოდა საზოგადოება რელიგიური ცრურწმენებისაგან, მით უფრო სწრაფად წავიდოდა სიკეთისა და პროგრესისაკენ. ასეთი იყო მსგავსი კათედრების შექმნის მიზანდასახულობა. მაგრამ, რაც არ უნდა უცნაურად მოგვეჩვენოს, რეალურად ამ საჯარაუდო მიზანს საპირისპირო შედეგები მოჰყვა.

მართლაც, რეალურ ცხოვრებაში ასეთი კათედრების ფუნქციონირებამ კი არ დაასამარა რელიგიური მსოფლმხედველობა, არამედ, პირიქით, ერთგვარი ინტერესი გააღვიძა მოსახლეობაში რელიგიური ფასეულობებისადმი, რომელიც საზოგადოებრივ ყოფაში ჩატარებულ რევოლუციურ რეფორმათა შედეგად მთლიანად მივიწყებული იყო და მას იშვიათად თუ ვინმე მისდევდა.

ასეთი მოულოდნელი შედეგი იმ ფაქტმაც განაპირობა, რომ როდესაც რაიმეს აკრიტიკებ, უპირველეს ყოვლისა, უნდა იცოდე, რას აკრიტიკებ და როგორ უნდა იბრძოლო მის წინააღმდეგ. ასეთი მიდგომა კი თხოულობდა და თხოულობს რელიგიის, მისი მოძღვრების მსახურების, ტრადიციებისა თუ უზარმაზარი რელიგიური ლიტერატურის გარკვეულ დონეზე ცოდნას, რელიგიის როგორც ფენომენის, კაცობრივი ყოფის ამ თანმხლები მოვლენის გაგებას.

საბოლოო ჯამში, ობიექტურად ისე გამოვიდა, რომ ეს კათედრები, ინსტიტუტები თუ ცენტრები, რომელთაც საბოლოოდ უნდა აღმოეფხვრათ რელიგიური გადმონაშთები, ფაქტობრივად სარწმუნოებრივი ინფორმაციის ერთადერთი წყარო გახდა. ეკლესიის იმ მცირერიცხოვან მსახურებთან ერთად, რომლებიც წარსულიდან შემორჩნენ, და რომლებიც ფლობდნენ გარკვეულ ცოდნას ქრისტიანული რელიგიის მოძღვრებასა და მის მსახურებაზე.

მართალია, ასეთ კათედრებსა თუ ცენტრებში იწერებოდა ანტი-რელიგიური შრომები და ათეისტური სახელმძღვანელოები, მაგრამ მათი ავტორები, სანამ რელიგიის უარმყოფელ აზრებსა და დებულებებს ჩამოაყალიბებდნენ, მანამდე იძულებულნი ხდებოდნენ, განესაზღვრათ და დაელაგებინათ რელიგიური სისტემები, ცალკეული კონფესიები, მკითხველისათვის ეჩვენებინათ მათ მიერ განვლილი გზა და გაეღენა ადამიანთა საზოგადოებაზე, ელაპარაკათ რელიგიის მნიშვნელობაზე ცალკეული ხალხებისა თუ ზოგადად კაცობრიობის ცხოვრებაში.

ასე გაგრძელდა მთელი 70 წელიწადი, სანამ კომუნისტური იდეოლოგია ბატონობდა. დიდი დრო და ძალისხმევა დაინარჯა რელიგიასთან ბრძოლაში, მაგრამ საბჭოთა იდეოლოგიების საბოლოო მიზანი, რომ საზოგადოებას მთლიანად შეექცია ზურგი რელიგიისათვის, განთავისუფლებულიყო მისი მსოფლმხედველობისაგან, მის ნაცვლად კი ახალი, კომუნისტური რწმენა მიეღო, მიუღწეველი დარჩა. საზოგადოებამ ის არ მიიღო, რადგან სხვა მნიშვნელოვან გარემოებათა გარდა ვერ შეეღია სასოებას ამ ქვეყნიდან გასვლის

შემდეგ მარადიული ცხოვრებისა.

შემდეგ მოხდა დიდი გარდატეხა. შეიცვალა დრო, მთლიანად ეპოქა, შეიცვალა ფორმაცია, რაც ჩვენთვის მთავარია — დაიშალა საბჭოთა კავშირი. საქართველომ, სხვა რესპუბლიკებთან ერთად მიადწია დამოუკიდებლობას. მალე ჩვენ ხელი ავიღეთ სოციალიზმის მშენებლობაზე და ისევ კაპიტალიზმს დაუბრუნდით. ძირეულად შეიცვალა დამოკიდებულება რელიგიისა და ეკლესიის მიმართაც. ათეისტური მიზნები და პროპაგანდა დავიწყებამს მიეცა. რელიგიურ ორგანიზაციებს თავიანთი რჯულთმოდღვრებისა და მსახურების პროპაგანდის სრული საშუალება მიეცათ. აღდგა წარსულში დანგრეული და მიტოვებული მრავალი ეკლესია და სამლოცველო. ამენდა ახალი ტაძრები, მათ შორის უდიდესი სამების ტაძარი თბილისში. მნიშვნელოვნად გაიზარდა სასულიერო პირთა რაოდენობა.

მოკლედ რომ ვთქვათ, ქართული მართლმადიდებელი ეკლესია გადარჩა. მან, მიუხედავად ძნელბედობისა, უცვლელად შეინარჩუნა ტრადიციები, სარწმუნოებრივი მოძღვრების სიწმინდე და აწმყოში დიდი აღმშენებლობის გზას დაადგა. საკმაოდ მოკლე დროში ერთი უძალო, უსახსრო, დაშლის პირას მისული ეკლესია ერთ-ერთ ძალიან აქტიურ, მზარდ ინსტიტუტად და ყველასათვის ანგარიშგასაწევ ძალად ჩამოყალიბდა.

მაგრამ მართლმადიდებელი ეკლესიის აღორძინების პარალელურად საქართველოში მოხდა სხვა კონფესიების, როგორც ტრადიციული, ისე არატრადიციული რელიგიების გააქტიურებაც. ჩვენში ყველამ კარგად იცის და აცნობიერებს, რომ საქართველო შორეული წარსულიდან იყო მრავალეროვანი და მრავალკონფესიური ქვეყანა, სადაც ერთმანეთის გვერდზე ცხოვრობდნენ და ლოცულობდნენ სხვადასხვა აღმსარებლობის მორწმუნენი: იუდეველები, გრიგორიანები, მუსლიმები, კათოლიკეები: უფრო გვიან მათ შემოუერთდათ XIX და XX საუკუნეებში რუსეთიდან შემოსული სხვადასხვა რელიგიური დენომინაციები და რელიგიური ჯგუფები, რომლებიც გამოსულნი იყვნენ ზოგი მართლმადიდებლობიდან, ზოგი პროტესტანტობიდან, ზოგიც აღმოსავლური რელიგიებიდან. ახალ პირობებში ამ რელიგიურმა უმცირესობებმა აქტიური ბრძოლა გააჩაღეს საკუთარი რწმენის გასაფრცვლებლად და დასამკვიდრებლად. ერთხელ უკვე ვწერდი ამის შესახებ და ვამბობდი, რომ დამოუკიდებლობააღდგენილ საქართველოში ერთგვარი მარათონი გაჩაღდა რელიგიურ კონფესიებს შორის, ბრძოლა იმისათვის, თუ ვინ უფრო გამოიჩენდა თავს,

ვინ უფრო პოპულარულს გახდიდა თავის მოძღვრებას და გაზრდიდა მომხრეთა რიცხვს. ამისათვის კი ყველა ხერხს, მეთოდსა და საშუალებას იყენებდნენ.

ასეთმა სიტუაციამ მდგომარეობა საგრძნობლად დაძაბა. საბოლოო ჯამში ქვეყანაში ასეთი სურათი დაინახა: ერთი მხრივ დადგა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია თავისი ისტორიული რეალობით და სამართლიანი პრეტენზიით, რომ იგი არის ქართველთა ტრადიციული რელიგია, ამიტომ ყველა ქართველი სასურველია იყოს მართლმადიდებელი, მეორე მხრივ კი, სხვა კონფესიები, რომლებიც ყოველმხრივ ცდილობენ თავისი პოზიციების გამყარებასა და ამ მიზნით ხშირად პროზელიტიზმსაც მიმართავენ.

მთლიანობაში, რელიგიური ფაქტორი მნიშვნელოვან მომენტად იქცა სახელმწიფოებრივ ცხოვრებაში, ადამიანთა შორის ურთიერთობებში, მოსახლეობის სხვადასხვა ჯგუფთა მდგომარეობაში, ვინაიდან ქვეყნად სრული ძალით ამოქმედდა არა მარტო ნებადართული მოქმედი რელიგიური ჯგუფები, არამედ წარსულში აკრძალული რელიგიური დენომინაციები და რელიგიური ჯგუფები, რომლებმაც თავისი უფლებრივი პრეტენზიები ღიად წამოაყენეს.

ასეთ პირობებში კიდევ უფრო დიდი მნიშვნელობა მიენიჭა სწორი რელიგიური პოლიტიკის გატარებას, სინდისის თავისუფლების რეალურ აღიარებას და ცხოვრებაში განხორციელებას, რელიგიური ცოდნის გაფართოებას და იმ პროცესებში გარკვევას, რაც მიმდინარეობს მთელ მსოფლიოში, განსაკუთრებით კი საქართველოში, რომელიც თავისი მრავალკონფესიურობით, ისტორიული წარსულის გამო ყოველთვის გამოირჩეოდა თავისი სპეციფიკით და სირთულეებით, განვითარების დინამიკით.

მართალია, საქართველოში, ისევე როგორც მთელ პოსტსაბჭოურ სივრცეში, გაჩნდა რელიგიური სასწავლებლები, ცალკეული კონფესიების რჯულთმომღვრებათა შემსწავლელი ცენტრები, მაგრამ ისინი ძირითადად მაინც ერთი რელიგიის — საკუთარი რწმენის შესწავლით და პროპაგანდით იყვნენ და არიან დაკავებულნი, რაც შეეხება სხვა კონფესიებს, მათ ისინი არასწორ, ეშმაკეულ სექტებად აღიქვამენ და, შესაბამისად, ღიად თუ ფარულად უპირისპირდებიან კიდევც.

ასეთ ვითარებაში, რეალური კომპლექსური რელიგიური პროცესების შესწავლას შეუდგა რელიგიური კვლევის რესპუბლიკური ცენტრი, რომლის სასწავლო-სამეცნიერო ბაზას წარმოადგენდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რელიგიათმცოდნეობის და

ეთიკის კათედრა, რომელიც სასწავლო პროცესთან ერთად ითავსებდა სამეცნიერო მუშაობასაც.

რელიგიათმცოდნეობის და ეთიკის კათედრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ეთიკის და მეცნიერული ათეიზმის კათედრის ნაცვლად დაფუძნდა. მას დიდი რეორგანიზაცია არ დასჭირვებია, რადგან ორივე შემთხვევაში შესასწავლი ობიექტი ერთი და იგივე — რელიგია იყო. საქმე მხოლოდ მიდგომაში და პოზიციაში მდგომარეობდა, პოზიცია კი ობიექტური უნდა ყოფილიყო. ამის შემდეგ ფილოსოფიის ფაკულტეტზე შეიქმნა ორი სპეციალობა — რელიგიათმცოდნეობის და თეოლოგიის (ღვთისმეტყველების), რომელსაც კათედრა ხელმძღვანელობდა.

ამ ცვლილების შემდეგ კათედრას ეწოდა რელიგიათმცოდნეობის და ეთიკის კათედრა, რადგან ესთეტიკა უფრო ადრე გამოეყო საერთო კათედრას და დამოუკიდებლად დაიწყო ფუნქციონირება. რაც შეეხება ეთიკას, მას და რელიგიას ბევრი რამ აქვთ საერთო, თითოეულ რწმენას თავისი ეთიკური კოდექსი და თავისი ცხოვრების წესი გააჩნია, რომელიც ამ ზნეობაზე არის დამყარებული. ამიტომ მათი ერთად ფუნქციონირება ნორმალურ ფაქტად უნდა ჩაითვალოს.

თუმცა კათედრაზე ფაქტობრივად მისი გახსნიდან ვიყავი, ჯერ ასპირანტად, მერე მასწავლებლად, დოცენტად, პროფესორად, კათედრის გამგედ მხოლოდ 1996 წელს ამირჩიეს; ჩემამდე კათედრის გამგეებად იყვნენ თვალსაჩინო მეცნიერები: გელა ბანძელაძე, ოთარ გაბიძაშვილი, ზურაბ ფორაქიშვილი, გური ასათიანი, შემდეგ ისევ ოთარ გაბიძაშვილი, და ბოლოს — მე.

1996 წელს, როდესაც კათედრის გამგედ ამირჩიეს, კათედრა უკვე ეთიკისა და რელიგიათმცოდნეობის სახელს ატარებდა, შექმნილი იყო რელიგიათმცოდნეობის და თეოლოგიის (ღვთისმეტყველების) სპეციალობები, ჩატარებულ იქნა გარკვეული სამუშაოები, მაგრამ გასაკეთებელი კიდევ უფრო მეტი იყო. საერთოდ თუ ვიტყვით, ნამდვილად არ იყო ადვილი ათეისტური სწავლებიდან ობიექტურ რელიგიათმცოდნეობაზე გადასვლა. შესაბამისი საგნების შემოტანა და დანერგვა, სათანადო კადრების მონახვა. რადგან, როგორც უკვე ვახსენეთ, საბჭოთა კავშირის 70 წელი ფაქტობრივად ხომ რელიგიის გადმონაშთების (როგორც თვითონ უწოდებდნენ) აღმოფხვრას და განადგურებას მოხმარდა.

ამ პერიოდში მთლიანად იქნა განადგურებული ის მატერიალური ბაზა და მრავალრიცხოვანი ლიტერატურა, რომელიც ამ სწავლებას

ელო საფუძვლად. აღარ გამოდიოდა ღვთისმეტყველური შრომები, ჟურნალები, გაზეთები. ცხადია, არ იყო სახელმძღვანელოებიც. თუ რაიმე მაინც გამონაკლისის სახით არსებობდა, ისეთი მცირე ტირაჟით გამოდიოდა, რომ ნაკლებად იყო ხელმისაწვდომი. აქედან გამომდინარე, დიდ სიძნელებთან მოგვიხდა შეჭიდება, ბევრი საორგანიზაციო თუ სასწავლო პრობლემის დაძლევა, მაგრამ მთავარი მაინც ამ საქმეში ჩვენი პოზიცია იყო.

ჩვენი მიდგომა რელიგიათმცოდნეობის დარგისადმი კი ასეთი იყო: რელიგიათმცოდნეობა არის ერთობლიობა — რელიგიის ისტორიის, რელიგიის ფილოსოფიის, რელიგიის ფსიქოლოგიის, რელიგიის სოციოლოგიის და რელიგიური ანთროპოლოგიისა. საკმაოდ მოკლე ხანში ჩვენ შევძელით ყველა ამ საგანში მოგვეძებნა შესატყვისი კადრი, ვერ ვიტყვი, რომ ეს იოლი და მარტივი საქმე იყო. პროფესიონალთა ის შემადგენლობა, რომელიც მოვიძიეთ, სხვადასხვა გზით და სხვადასხვა საშუალებით აღმოვაჩინეთ. ზოგი მათგანი ისტორიკოსი იყო, ზოგი — ფსიქოლოგი, ზოგი — ფილოსოფოსი, ზოგი — ფილოლოგი. ჩვენ არ მოვრიდებოვართ ამ საქმეში სასულიერო პირების ჩართვასაც, რამაც გარკვეულ წრეებში უკმაყოფილება გამოიწვია.

ღვთისმეტყველებას აქვს საკუთარი, სხვებისაგან გამორჩეული ამოცანა: იგი მოვალეა ადამიანებს გაუხათოს გზა ღმერთისაკენ, ასწავლოს მათ მოძღვრება, როგორც ციურ, ისე მიწიერ სასუფეველზე, რომელსაც ისინი მხოლოდ მაღალზნებრივი ქცევით დაიმკვიდრებენ.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ეს სქემა მართლმადიდებლურია. სხვა რელიგიურ მიმართულებებს თავისი შეხედულება და განსხვავებული სქემები გააჩნიათ, მაგრამ ჩვენ ვცხოვრობთ ქვეყანაში, სადაც მოსახლეობის უმრავლესობა მართლმადიდებელია, შესაბამისად, ამ სქემას მივანიჭეთ უპირატესობა.

გარდა ამ საგნებისა, რელიგიათმცოდნეობის და ღვთისმეტყველების სპეციალობებზე ფართოდ ისწავლებოდა ქართული წარმართობის და ქართული მართლმადიდებელი ეკლესიის ისტორია, აღმოსავლეთისა და დასავლეთის რელიგიათა ისტორიები, საქართველოში არსებული რელიგიური უმცირესობების მოძღვრებები, რელიგიის მიმართებები მეცნიერებასთან, ხელოვნებასთან. თუ ამას დავამატებთ ზოგადსაუნივერსიტეტო საგნებს, მათ შორის უცხო ენებს, როგორც კლასიკურ, ისე თანამედროვე ენებს, ფილოსოფიურ

დისციპლინებს, საქართველოს ისტორიას, გამოდიოდა საკმაოდ დატვირთული პროგრამები (დღეს რომ კურიკულუმებს უწოდებენ), რომლებიც სტუდენტებს სოლიდურ ცოდნას აძლევდა.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოსოფიის ფაკულტეტის რელიგიათმცოდნეობის და თეოლოგიის სპეციალობებს უკვე ჰქონდა ბაკალავრიატი, მაგისტრატურა, ასპირანტურა. გვყავდა მაძიებლები, რომლებსაც გამოყოფილი ჰქონდათ სადისერტაციო თემები, აქედან რამდენიმე დისერტაცია დაცულ იქნა. რელიგიის აქტუალურ საკითხებზე გამოვიდა რამდენიმე საყურადღებო წიგნი. ერთი სიტყვით, საფუძველი უკვე საიმედოდ იქნა ჩაყრილი. მთავარი და მნიშვნელოვანი ის იყო, რომ „უპატრონო საგანი“, სადაც სათანადო კადრი არ გვეყოლებოდა, აღარ გვქონდა.

აქტიური კავშირი გავაბით უცხოეთთან, განსაკუთრებით, გერმანიასთან და რუსეთთან. ვუზიარებდით ჩვენს ხედვას და ვსწავლობდით მათ გამოცდილებას, სწავლების პროცესს და ხარისხს.

მაგრამ სწორედ მაშინ, როცა უკვე ჩავთვალეთ, რომ ფონს გავედით და სიძნელები უკან დარჩა, საქართველოში დაიწყო ეს ავბედითი, დამანგრეველი განათლების რეფორმა, რომელიც ამოფარებული იყო „ბოლონიის“ პროცესს და სხვა საერთაშორისო გამოცდილებებს, რომლებიც ჩვენში დამახინჯებულად გაიგეს, დამახინჯებულად შეასრულეს და, შესაბამისად, დამახინჯებული შედეგებიც მიიღეს.

საქართველოში დაიწყო კურიკულუმების და სილაბუსების შედგენის ერა. ამ მახინჯი რეფორმის ორგანიზატორებმა მის ირგვლივ ისეთი ხმაური ატყეხეს, ისეთი შთაბეჭდილება შექმნეს, თითქოს ადრე არც რაიმე სასწავლო გეგმა და არც მათი შესატყვისი პროგრამები არ არსებულებოდა. არადა, ყველას კარგად გვახსოვს, რა კვალიფიციური პროგრამები იქმნებოდა და იბეჭდებოდა, რომლითაც მშვენივრად სარგებლობდნენ როგორც პროფესორ-მასწავლებლები, ისე სტუდენტები. მათში ყველაფერი იყო სალექციო და სასემინარო თემებიც, გამოსაყენებელი სახელმძღვანელოებიც და საჭირო თუ დამატებითი ლიტერატურაც. მე თვითონ ვიყავი ერთ-ერთი შემდგენელი და რედაქტორი ასეთი პროგრამისა რელიგიათმცოდნეობაში.

შემდეგ უმაღლეს სასწავლებლებში დაიწყო კონკურსები, საოცრად ტენდენციური, მიზანმიმართულად გათვლილი კადრების განადგურებისაკენ, გააუქმეს კათედრები, რომლებიც წარმოადგენდა ძალზე მნიშვნელოვან, ეფექტურ და მუშა ორგანოს, როგორც სას-

წავლო, ისე სამეცნიერო მუშაობისათვის. წინასწარ განსაზღვრულ იქნა, თუ რამდენი პროფესორ-მასწავლებელი უნდა დარჩენილიყო უნივერსიტეტებში. ეს ძალზე პატარა რიცხვი იყო, რომელშიც მრავალი შესანიშნავი მეცნიერი და პედაგოგი ვერ მოხვდა, ბევრი დარგი გაუქმდა ისე, რომ არავისთვის აუხსნიათ, თუ რატომ ეთქვა უარი ამ სპეციალობებს. ხალხს სადისტურად აძებნიეს ყველა ის შრომა და სტატია, ჩატარებული კონფერენცია თუ გამოსვლა, რომელიც მათ ოდესმე ჩაეტარიბინათ. მაგრამ სავალალო ის იყო, რომ ეს წვალე-ბით მოძიებული მონაცემები შემდეგში არავის დასჭირვებია, არავის მოუკითხავს და ეს ნაწვალეები ხალხი მათივე გაუხსნელი საქა-ღალდეებითა და მონაცემებით უნივერსიტეტს მოაშორეს.

რელიგიათმცოდნეობის და თეოლოგიის სპეციალობების ბაკა-ლაურიატის გაუქმების და მისი მომსახურე პროფესორ-მასწავლე-ბლების უნივერსიტეტიდან დათხოვნის შემდეგ, ფაკულტეტზე დარ-ჩენილ მაგისტრატურას ხელმძღვანელად ამ დარგის არასპეციალ-ისტი ჩაუყენეს სათავეში, რომელმაც საბოლოოდ დაასამარა ეს დარ-გი, რადგან, როდესაც მაგისტრების ამ პატარა ჯგუფმა დაამთავრა ორწლიანი სწავლება, ამის შემდეგ მასთან აღარავინ მისულა. ასე დაიხურა საბოლოოდ რელიგიათმცოდნეობის და თეოლოგიის სპე-ციალობები.

თუ როგორ ხდებოდა ასეთი საქმეების გადაწყვეტა და სისრულე-ში მოყვანა, ამის შესახებ ერთი თვალსაჩინო ფაქტი უნდა დავასახ-ელო. როდესაც უნივერსიტეტში გამოცხადებულ კონკურსზე გაიგ-ზავნა სამაგისტრო პროგრამები, უნივერსიტეტის იმდროინდელმა მესვეურებმა ისინი რეცენზიისათვის გადაუგზავნეს კათოლიკე ნო-დარ ლადარიას, რომელიც ადრე რელიგიათმცოდნეობის კათედრაზე კითხულობდა ლექციებს საათობრივი ანაზღაურების წესით.

უნივერსიტეტის ხელმძღვანელობამ ეს პროგრამები მას კონფი-დენციულურად გადაუგზავნა, რეცენზიისათვის მის პასუხსაც ასევე კონფიდენციალურად ელოდნენ. მან კი საიდუმლოდ გაგზავნილ მა-სალებზე უარყოფითი კომენტარი (უნივერსიტეტის გადაწყვეტილე-ბაზე ადრე) გაზეთ „24 საათში“ გამოაქვეყნა, მანამ, სანამ საუნივერ-სიტეტო კომისია რაიმე გადაწყვეტილებას მიიღებდა. ცხადია, ამით მან გავლენა მოახდინა კომისიის გადაწყვეტილებაზე. ეს საქციელი იმდენად უკანონო და აღმაშფოთებელი იყო, რომ არანაირ კონტე-ქსტში არ ჯდება. მისი გამართლება არც იურიდიულად და არც მორალურად არ შეიძლება. მაგრამ ალბათ არ უნდა გაგვიკვირდეს,

თუ გავითვალისწინებთ, რომ მაშინ „ნაციონალები“ ბატონობდნენ. ამიტომ საპატრიარქოსთან დაპირისპირებულ ადამიანებს თავზე ხელს უსვამდნენ და ყოველგვარ გზას უხსნიდნენ. მათთვის ყველაფერი ნებადართული იყო, განსაკუთრებით — საპატრიარქოს და მართლ-მადიდებლობის ლანძღვა.

თუ რა დონეზე იყო დაწერილი, როგორ იყო დასაბუთებული ეს რეცენზია-პასკვილი, კარგად ჩანს მის ერთ-ერთ ფრაზაში: „იცით თავის მიერ გამოქვეყნებულ პუბლიკაციების სიაში რა შეიტანა თ. ფანჯიკიძემ, — ომახიანად წერდა ნ. ლადარია, — მაგრამ მე ამას არ გეტყვით!!!“ (თავის დროზე ამ ვაი რეცენზია-პასკვილის შესახებ ვრცელი წერილი მქონდა დაწერილი, რომლის გამოქვეყნებასაც მომავალში ვგეგმავ).

ამ უსამართლობით აღშფოთებულმა პროტესტით მიემართე სახალხო დამცველის აპარატს, რომელსაც ადამიანის უფლებების დაცვა ევალება, მათ სასამართლოსკენ გაიშვირეს ხელი. ეს მათი საქმეაო. სასამართლო კი იმ დროისათვის ვის ხელში იყო, ყველამ კარგად იცის. ამიტომ ამ საქმეზე სააკაშვილის და კუბლაშვილის სასამართლო აღარ შეგვიწუხებია.

ასე გაუქმდა ეს წვალებით და რუდუნებით ჩამოყალიბებული რელიგიათმცოდნეობის და ეთიკის კათედრა, ასე გაუქმდა რელიგიათმცოდნეობის და ღვთისმეტყველების სპეციალობები, რომელთა ჩამოყალიბებაში დიდი ენერჯია და ძალა იყო ჩადებული. ათობით სპეციალისტი, ადგილობრივი თუ მოწვეული პროფესორ-მასწავლებელი, უმუშევარი დარჩა და როდესაც ვეკითხები იმ ხალხს, ვინც ამ უკანონო გადაწყვეტილებაში მიიღო მონაწილეობა — თუ რატომ გაუქმდა ეს სპეციალობები, რომლებიც მსოფლიოს ყველა წამყვან უნივერსიტეტებში არსებობს და ფუნქციონირებს, გასაგებ და დასაბუთებულ პასუხს ვერ ვიღებ.

არადა, თავისთავად ცხადია, რომ ისეთ მრავალრიცხოვან და მრავალკონფესიურ ქვეყანაში, როგორიც საქართველოა, ასეთი სპეციალობების არსებობა საჭირო და აუცილებელია, ხოლო უკვე არსებულის დაშლა და გაუქმება — უკან გადადგომული ნაბიჯი.

იმედია, რომ რელიგიათმცოდნეობის და თეოლოგიის სპეციალობები როდესმე აღდგება, მაგრამ საწყენი და გულსატკენი ის არის, რომ იმ ადამიანებს, ვინც ამას აღადგენს, თავიდან მოუხდებათ ყველაფრის დაწყება, რადგან რაც გაკეთდა, ამხელა შრომა და ძალისხმევა, უგუნურმა რეფორმატორებმა წყალს გაატანეს.

P. S. მიმდინარე წლის 2014 წლის სექტემბრიდან საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტთან იქმნება სოფლის მეურნეობის სპეციალობა, რომელსაც ამერიკელები კურირებენ. სასწავლო პროგრამებიც ამერიკელების მიერ არის შედგენილი. ამ პროგრამებში მეცხოველეებისათვის და სოფლის მეურნეობის სხვა სპეციალობებისათვის გათვალსიწინებულია მსოფლიო რელიგიათა ისტორიის საგანი. და თუ ეს საგანი, საჭირო და აუცილებელია მეცხოველისათვის, მხენელისა და მთესავისათვის, რატომ არ არის საჭირო იგი საქართველოს უნივერსიტეტების სტუდენტებისათვის, მათი სულიერებისათვის, სხვადასხვა უმაღლესი სასწავლებლებისათვის? თუნდაც იგი არჩევითი კურსის სახით არსებობდეს...

